

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

<p>PRENUMERATA KWARTALNA 7.50 ZŁOTYCH. OD 6 EGZEMPLARZY 6.25 ZŁ. NUMER POJEDYNCZY 60 GROSZY. KONTO CZEKOWE w P. K. O. 52.020 Nr KONTA ROZRACHUNKOWEGO W URZ. P.-T. WARSZAWA I — 276.</p>	<p>REDAKCJA I ADMINISTRACJA WARSZAWA, MARSZAŁKOWSKA 81a TELEFONY: REDAKCJI 9-66-06. ADMINISTRACJI 9-61-92. Redakcja rękopisów nadesłanych nie zwraca.</p>	<p>Ceny ogłoszeń: Strona w tekście: 350 zł., $\frac{1}{2}$ — str. 175 zł., $\frac{1}{4}$ str. 87 zł 50 gr. Poza tekstem za str. 250 zł., $\frac{1}{2}$ str. 125 zł., $\frac{1}{4}$ str. 62 zł. 50 gr. Publikacje bilansów o 50% drożej. Ogłoszenia Instytucyj komunalnych (dostarczone bezpośrednio do Administracji) za str. 120 zł., $\frac{1}{2}$ str. 60 zł., $\frac{1}{4}$ str. 30 zł.</p>
--	---	---

Redaktor — Franciszek Branny

ROK XX.

WARSZAWA, 14 SIERPNIĄ 1938 r.

nr 33

TREŚĆ nr 33. Usprawnienie działalności gromad — *Stanisław Dębowski*. W sprawie przekazania samorządowi egzekucji podatków — *K. Kołodziej*. Ze Związku Powiatów R. P. Sprawy bieżące. Wiadomości gospodarcze. Poradnik.

Usprawnienie działalności gromad

(Artykuł dyskusyjny).

Gromada nie ma w naszym samorządzie szczęścia. Z powstaniem jej wiązano liczne nadzieje na uaktywnienie życia społecznego na wsi, ponieważ gmina zbiorowa, gospodarując na obszernym terenie i dysponując szczerpymi w stosunku do istniejących potrzeb środkami, nie jest w stanie zająć się podniesieniem stanu gospodarczego i kulturalnego wszystkich skupień wiejskich, a może (i to w stopniu niedostatecznym) usuwać bolączki o charakterze ogólnym, obchodzącym całą gminę.

Powołano więc do życia samorząd gromadzki, aczkolwiek i w tekście ustawy i w późniejszych jej rozwinięciach widać staranne unikanie terminu „samorząd“ w odniesieniu do gromady.

Nie wchodząc w rozstrząsanie kwestii, czy gromada jest lub nie jest jednostką samorządową¹⁾, stwierdzić jednak wypadnie, że włożono na nią szereg zadań o charakterze publicznym, przy czym działalność gromady jest w pewnym zakresie samodzielna, w pewnym zaś zlecona przez gminę.

Pierwsza kadencja rad gromadzkich już się kończy i trzeba powiedzieć, że plon jej nie jest bogaty; gorzej, bo gromady (za wyjątkiem województw południowych, gdzie gromady przejęły poważne zadania po dawnych gminach jednostkowych) nie przejawiały na ogół żadnej prawie działalności.

Nie jest to jednak objawem bierności wsi wobec zagadnień samorządowych, lecz skutkiem niewyraźnego postawienia roli i stanowiska gromady wobec innych związków samorządu terytorialnego.

Gdy gromada w jej obecnej postaci zjawiała się na widowni życia samorządowego, na terenie wiejskim działały już gminy i powiatowe związki samorządowe. Ustalili się już podział pracy i środków materialnych, skryształizowały się poglądy (nie zawsze zresztą słuszne) na to, co jest ważne, a co nie ważne, przy czym z reguły kwestie, nie przekraczające oplotków jednej wsi, uznane zostały za drugorzędne

i nieistotne. Przy wadliwej technice wyborów do rad gminnych były wsie, o których przez cały szereg lat nikt w gminie nawet nie pomyślał.

A we wsi nie było żadnej organizacji, żadnej instytucji, któraby była uprawniona do reprezentowania jej interesów i załatwiania jej bolączek.

Gdy więc powołane zostały do życia rady gromadzkie, zewsząd dały się słyszeć głosy, że nareszcie jest we wsi gospodarz i nareszcie zaczął się robić porządek.

Jednakże słabo skryształizowana w przepisach prawnych rola gromady oraz braki środków finansowych, na których gospodarkę gromad można było oprzeć, spowodowały, że rady gromadzkie nie przejawiały żywszej działalności, w niektórych zaś wypadkach zdarzało się, że podejmowały działalność, którą trzeba było hamować, gdyż okazywała się nielegalną.

Jeśli więc zaryzykować twierdzenie, że istnienie gromady w życiu publicznym niczym się nie zaznaczyło, że wszystko zostało nadal po staremu, to trzeba postawić pytanie, czy istnienie gromady w jej obecnej formie nie jest pomyłką i przeżytkiem.

Na to odpowiedzieć można, że gmina zbiorowa nigdy nie będzie w stanie zagospodarować należycie wszystkich wsi, że nawet nie zdoła utrzymać z nimi należytego kontaktu, a z drugiej strony żywy pęd ludności wiejskiej do pracy zbiorowej, zainteresowanie jej sprawami publicznymi, nie znajdując w pracy gminy dostatecznego ujścia, szukać sobie będzie form innych, niekoniecznie właściwych.

Jeśli chodzi o samorząd w stosunkach wiejskich, to jest on przedmiotem bardzo żywego zaintereso-

1) Ciekawe oświetlenie tej kwestii dał dr M. Jaroszyński w art. p. t. „Ustawa o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego“, kwartalnik „Samorząd Terytorialny“ 1933, str. 118 i nast.

wania i najbardziej odpowiednią formą, w której pęd społeczny może się uzewnętrznić. Stąd też najłatwiej i najpraktyczniej jest włączyć jak najwięcej spraw, które ludność wiejska za ważne uważa, w orbitę działania samorządu bezpośrednio lub nawet pośrednio.

Stąd wynika rola gromady dla wsi i dla Państwa.

Rozumieją to dobrze działacze samorządowi, ale gdy przychodzi się do wniosku, że działalność gromad trzeba ożywić, że rady gromadzkie trzeba wyrwać z drzemki, powstaje szereg niepokojących pytań. A więc:

Czy dla gromad wynaleźć i wyznaczyć teren działania, który przez nikogo jeszcze nie jest zajęty, czy też zabrać pewne sprawy gminom i powiatom?

Czy i jakie uprawnienia do nakładania ciężarów można dać radom gromadzkim, a jeśli nie, to skąd znaleźć podstawy finansowe dla gospodarki gromadzkiej?

Jak rozwiązań w praktyce współdziałanie gromady z gminą i szeregiem dobrowolnych organizacji nad podniesieniem wsi pracujących?

Czy można poważną pracę oprzeć na ludziach do niej nie przygotowanych, boć wielkiego nadmiaru działaczy społecznych na wsi niema?

Czy można będzie tak rozbudowaną działalność objąć nadzorem i kontrolą?

W konsekwencji, jakże często kończy się na zorganizowaniu kursu dla radnych gromadzkich, który trwa trzy dni, a obejmuje niemal cały zapas wiedzy o samorządzie, Polsce i świecie.

To też z niezmierną satysfakcją zanotować trzeba, że na terenie województwa łódzkiego podjęta została poważnie przemyślana akcja, mająca na celu znalezienie odpowiedzi na te dręczące pytania i wątpliwości i usprawnienie działalności gromad.

W rezultacie przeprowadzonych na terenie województwa badań wojewoda łódzki wydał okólnik Nr 5 z dnia 22 czerwca rb., który zawiera wytyczne podjętej akcji. Do okólnika dołączona została instrukcja dla gromad wiejskich powiatu piotrkowskiego jako wzorowa.

Okólnik na wstępie stwierdza, że w ostatnich czasach daje się zaobserwować coraz bardziej rozwijającą się pracę w gromadach, w niektórych wypadkach w postaci kilkoletniego planu. Działalność gromad może odegrać niezwykle doniosłą rolę w kształtowaniu się życia samorządowego na wsi.

Jednakże wobec nieprzekazania gromadom żadnych specjalnych dochodów ze źródeł publicznych zakres działalności gromad jest uzależniony od środków, jakie gromada własnymi siłami uzyskać zdoła.

Z tych stwierdzeń wynikają w dalszym ciągu okólnika wnioski i wskazówki postępowania. Są one następujące:

1. Gromada może odegrać w życiu samorządu terytorialnego rolę czynnika bezpośrednio zespalającego mieszkańca wsi z pracą samorządu, ponieważ ludność wiejska najczęściej komunikuje się z gminą za pośrednictwem swej organizacji gromadzkiej i w zależności od rozwoju działalności gromady ustala swój stosunek do samorządu.

Przekonania tego bez żadnych zastrzeżeń podzielić dziś jeszcze nie można. Niewątpliwie pewne sprawy, jak np. podatkowe, załatwia ludność wiejska przez „organ gromadzki“ tj. sołtysa, jednakże sołtys

jest tu raczej organem pomocniczym gminy. A nawet takie sprawy, jak budowa szkoły, czy melioracje odbywać się mogą i odbywają z pominięciem organów gromady. Praca gminy i działalność gromady idą niezależnie od siebie i nie są przez ludność utożsamiane.

2. Za najbardziej kardynalny warunek pracy gromadzkiej należy uważać pobudzenie lokalnej inicjatywy, ponieważ mieszkańcy wsi sami najlepiej odczuwają dolę i niedolę swego codziennego życia i oni powinni mieć głos decydujący przy obmyślaniu sposobów ich zaspokojenia.

Ten punkt widzenia jest najzupełniej trafny. Gromada nie ma środków na zaspokojenie lokalnych bolączek. Ale gromada może i powinna te bolączki i potrzeby w odpowiedni sposób naświetlać, więcej nawet: projektować sposoby rozwiązywania poszczególnych zagadnień, chociaż wykonanie ich będzie wymagać pomocy z zewnątrz.

3. W planowaniu prac gromadzkich pierwszeństwo powinny posiadać zagadnienia, związane z podniesieniem rolnictwa oraz siły gospodarczej ludności wiejskiej.

I ten pogląd jest trafny, chociaż nie nowy. Walor jego polega na trafnym zaobserwowaniu zjawiska, że organizacje dobrowolne na wsi, poważne w liczbie, są w działaniu na ogół słabe. Rodzą się w nich trafne pomysły, jest trzeźwa ocena rzeczywistości, jednak w działaniu wiele projektów rozbija się o brak środków. Natomiast z drugiej strony samorząd posiada zawsze pewne możliwości realizacyjne, których nie wykorzystuje, bo nie rozporządza tak szerokim aparatem wykonawczym, by wielu rzeczy naraz mógł dopilnować. To też skoordynowanie działalności organizacji dobrowolnych wiejskich z samorządem mogłoby wydać piękne rezultaty. A właśnie do roli łącznika jak najbardziej powołane są rady gromadzkie, jako najbliższe stojące omawianych spraw.

Zaś wysunięcie na czoło spraw rolniczych może spowodować, że istotnie „na gadaniu się nie skończy“. W każdej wsi jest dziś jeśli nie formalna organizacja o typie zawodowo rolniczym, to przynajmniej grono ludzi, którym te sprawy nie są obce. Ludzie ci przeważnie tkwią i w radach gromadzkich, mają kontakty z fachowcami, a znając miejscowe stosunki, jak najbardziej są powołani do oceny tego, co by należało robić w ich rodzinnej wsi i w jakiej kolejności. Poza tym zaś zainteresowanie sprawami rolnictwa jest na wsi z natury rzeczy powszechnie i koło tych spraw można skupić całą ludność gromady.

4. Działanie gromad musi być planowe, zaś plan — wynikiem potrzeb i dążeń gromady. Plan winien być realny, a stosunek władz nadzorczych ma mieć charakter doradczy i pomocniczy.

Pogląd w zasadzie słuszny. Jednakże niejednokrotnie miałem możliwość zaobserwować zadziwiającą skromność w planowaniu ze strony rad gromadzkich w jednym powiecie. Nie wszędzie na wsi stosunek do samorządu mierzy się ilością wykonanej przezeń pracy. Są liczne wypadki, gdzie miarą jest wysokość obciążeń i na tym tle wyrasta sąd, że ten samorząd jest dobry, który uchwała jak najmniejsze ciężary na ludność. Nie bez znaczenia jest okoliczność, że uboga nawet gmina w swym budżecie operuje suma-

mi, które zamożnego nawet rolnika przyprawiają o zawrót głowy, a innej miary do mierzenia tych zjawisk poza swoim gospodarstwem i swoim, jeśli się tak wolno wyrazić, „budżetem“ rolnik jeszcze nie ma. Stąd wyrasta lęk przed planowaniem na większą skalę, lęk przed wydatkami, które przerażają ogromem.

Naturalnie nie wyklucza to biegunowo odmiennej możliwości: planowania w skali nadmiernie dużej, porywania się na rzeczy niewykonalne.

Raczej jednak należałoby się liczyć z przesadną „skromnością“.

5. Pomoc finansowa ze strony gmin i wydziałów powiatowych powinna mieć w zasadzie charakter premii za dobre wyniki inicjatywy lokalnej. Przekazywanie gromadom przez gminy pewnych zadań wraz z odpowiednimi funduszami powinno być traktowane z całą ostrożnością.

Tak ujęte wytyczne ożywienia działalności gromad mają duże widoki powodzenia. Mieszczą się one w granicach obowiązujących przepisów z jednej, w granicach zaś realnych możliwości gromad z drugiej strony.

Główna myśl: uczynienie z organów gromadzkich orędownika spraw wiejskich wobec wyższych szczebli samorządu i czynnika, koordynującego wszelkie lokalne poczynania z wysunięciem spraw rolniczych na czoło jest trafna i odpowiada potrzebom, a także zainteresowaniom ludności wiejskiej.

Do okólnika dołączono, jako wzór, „Instrukcję dla gromad wiejskich“, wydaną przez Wydział Powiatowy w Piotrkowie.

Instrukcja ta dzieli się na dwie części. W pierwszej, obejmującej 6 rozdziałów, zreferowane są przepisy prawne, w których działalność gromady się opiera oraz przepisy budżetowe, kasowe, rachunkowe i biurowe.

W części drugiej, obejmującej rozdziały od VII do XIV włącznie omówione są kolejno sprawy: drogowe, oświatowe, sanitarne, rolnicze, weterynaryjne, pożarowe, pocztowe i stróży nocnej.

W tych rozdziałach mieści się właściwa instrukcja, wyliczono tu bowiem to wszystko, co gromady mogą robić i stworzono przez to bogaty katalog spraw, które w życiu codziennym giną w powodzi rozmaitych kłopotów i nie mogą wyostać się na powierzchni. Jednocześnie są tu i wskazówki postępowania, które pozwalają każdej radzie gromadzkiej ocenić, czy i w jakim stopniu może się podjąć rozwiązania poruszanego zagadnienia. Wreszcie naszkicowane są formy współpracy z innymi organizacjami i to w sposób trafny, bo przy omawianiu poszczególnych zagadnień.

W końcowym wniosku można stwierdzić, że w całokształcie ujęcia kwestii ożywienia działalności gromad województwo łódzkie wydobyło i wyzyskało wszystko, co w obecnej sytuacji prawnej gromady wydobyć było można.

A jeśli rezultat wyda się komuś skromny, to jest to ilustracją tych niewielkich możliwości, jakie ustrój samorządu terytorialnego pozostawił gromadzie.

Stanisław Dębowski.

W sprawie przekazania samorządom egzekucji podatków

Sprawa czynności egzekucyjnych, wykonywanych przez urzędy skarbowe, nie schodzi z łamów prasy periodycznej i stanowi jeden z najbardziej żywotnych problemów dla samorządu. Już niejednokrotnie wskazywano na ujemne strony istniejącego stanu rzeczy. Wielokrotnie zmieniano i uzupełniano rozporządzenia o postępowaniu egzekucyjnym, lecz to wszystko ani o jotę nie poprawiło zagadnienia egzekucyjnego, które tak długo będzie raną ropiejącą, dopóki samorzady nie otrzymają z powrotem prawa egzekucji. „Głową muru nie przebijesz“ powiada przysłowie, a takim murem bywa niejednokrotnie dla urzędów skarbowych sprawa egzekucji. Przechodzi ona wszelkie siły organów skarbowych, bo nie podobna żądać od urzędu skarbowego, aby, mając trzech lub czterech egzekutorów do dyspozycji, można było opanować cały powiat liczący do 120 gromad w wojew. południowych.

Ileż to razy cyfrowo wykazywano i udowodniano chybiony cel egzekucji skarbowej? Na parę tysięcy wniosków w okresie kilku lat wykonano ich zaledwie 5 do 10%, a zajęte ruchomości za zaległości nie mogą się doczekać publicznej sprzedaży w 90 procentach od 4 i więcej lat. Czy ten stan w wysokim stopniu nie wpływa demoralizująco na ludność, zwłaszcza w terenach mieszanych? Wykazano beznadziejność wysiłków, a mimo to nie poprawiono stanu rze-

czy i poprawa nie nastąpi tak długo, dopóki egzekucja pozostawać będzie przy urzędach skarbowych. Nie pomoże tu umundurowanie poborców.

Mam wrażenie, że wyższe władze skarbowe nie zdają sobie sprawy z tego, jak w praktyce przedstawia się sama płatność podatku gruntowego i danin publicznych (specjalnych opłat drogowych itd.).

Urzędy skarbowe przedkładają raporty o wpływach, które przedstawiają się może nie najgorzej, no i władze nadzorcze są zadowolone z wyniku. Ale nie jest im wiadomo, że, gdyby nie wysiłki nadludzkie samorządu gminnego, naciskanego bezlitośnie przez samorząd powiatowy i bezpośrednio wysiłki samorządu powiatowego w stosunku do płatników, to raporty urzędów skarbowych przedstawiałyby się marnie. Rok cały niemal bez przerwy maltretują się samorzady akcją poborową podatków i danin publicznych, zaniedbując wszystkie inne zadania i obowiązki ze szkodą dla gminy, powiatu i Państwa.

Inaczej przedstawiałaby się akcja poboru danin publicznych, gdyby płatnik był świadom tego, że samorząd ma prawo egzekucji. I płatnik nie pokpiwałby sobie, że jeszcze ma czas płacić, bo nie otrzymał żółtego papieru z urzędu skarbowego, jak to dotychczas ma miejsce. Nie spoczywałyby w urzędach skarbowych beznadziejnie stopy wniosków egzekucyjnych, bezproduktywna praca setek rąk w powie-

cie, a setki tysięcy w Państwie. Egzekutorzy skarbowi z małymi wyjątkami znani są z tego, że zagadnienie egzekucji stanowią dla nich koszta egzekucyjne, a nie sama zaległość. Ale ileż to kosztów egzekucyjnych dokłada samorząd do ujemnych wyników egzekucyjnych? Jakież to sumy pochłania cały aparat egzekucyjny? Ileż wydatków ponosi z tego tytułu Skarb Państwa?

Gdyby egzekucja pozostawała w ręku samorządów, to samorząd nie ponosiłby ani grosza wydatku, a koszta egzekucyjne byłyby o 50% mniejsze, niż obecnie.

Obawa, że w wypadku oddania egzekucji samorządom będą ściągane najpierw należitości samorządowe, a następnie Skarbu Państwa (podatki gruntowe), nie wytrzymuje krytyki, bo zapytać należy, kto obecnie pobiera podatki i daniny publiczne wogóle, jak nie samorząd. A przecież mógłby obecnie tak samo postąpić, pobierając najpierw należitości samorządowe, a następnie skarbowe, czego jednak samorządy nie czynią. Bo jeżeli się zważy, że samorządy opierają swoją egzystencję na dodatkach do podatków gruntowych, to zapytać wypada, czy z konieczności nie muszą przynajmniej na równi traktować jedne i drugie należitości, jeżeli już nie stawiać na pierwszym miejscu podatki gruntowe?

I dziwić się należy, że decydujące władze skarbowe nie ustalą drogą właściwą, jakie sumy do kas skarbowych wpływają drogą egzekucji skarbowej, a jakie sumy wpłacają samorządy gminne. A przecież to byłoby najlepszą orientacją, jak się istotnie przedstawia sprawa i jakie daje wyniki egzekucja skarbowa, jeżeli do przedstawianych przez samorządy już tylekrotnie dat statystycznych nie mają władze zaufania.

Podatek gruntowy w budżecie państwowym stanowi nieznaczny dochód i Państwu może być nawet obojętnym, czy 60.000.000 z tego podatku wpłynie w całości do kas skarbowych, czy też tylko w części.

Natomiast dla samorządu dodatki do podatków stanowią kwestię egzystencji i dlatego sprawa egzekucji dla samorządów nie jest obojętną.

Czas już najwyższy, aby władze skarbowe zrozumiały istotę rzeczy i kwestię egzekucji uregulowały w sposób życiowy, korzystny zarówno dla samorządu jak i dla Państwa.

Jedynym sposobem rozwiązania tego zagadnienia jest przywrócenie egzekucji samorządom. Powiększą się wówczas nie tylko wpływy bieżące przy znacznie mniejszym wysiłku samorządów, ale też stopnięją zaległości, przy czym Skarbowi Państwa odpadną krociowe wydatki na cały aparat egzekucyjny.

Wiosenny okres płatności minął bezpowrotnie, wpływy były minimalne a zachęcanie i nakłanianie ludności do płacenia podatków nie wiele się przydało mimo, że na kupno gruntu znajdowały się pieniądze. Samorządy tymczasem przeżywają tragedię, gdyż na najkonieczniejsze potrzeby grosza nie ma, robót na drogach powiatowych nie prowadzi się w odpowiednim rozmiarze itd. Tak to przedstawia się rzeczywistość samorządów dzięki temu, że nie mogą one wyrzucić żadnego nacisku na płatność pierwszej raty podatku gruntowego i danin publicznych gminnych.

Samorząd doskonale wie i wyczuwa, kto i kiedy może płacić i nie nadużywałby prawa egzekucji. Nie można jednak liczyć na poczucie obowiązków u płatników, gdyż zanim to nastąpi, to w każdym razie dużo jeszcze czasu i wody upłynie, zwłaszcza w województwach południowych.

Ponieważ do października już nie daleko i drugi termin płatności zbliża się, należałoby już obecnie naprawdę pomyśleć o przekazaniu egzekucji samorządom, gdyż w przeciwnym razie samorząd nie będzie mógł spełnić swego zadania i z tego powodu samorządów winić nie należy.

K. Kołodziej.

Ze Związku Powiatów R. P.

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU POWIATÓW R. P. ZA OKRES OD 1 KWIETNIA 1937 R. DO 31 MARCA 1938 R.

A. CZŁONKOWIE I ORGANA ZWIĄZKU.

Członkowie. W dniu 31 marca 1938 r. do Związku należało 234 powiatowych związków samorządowych na ogólną liczbę 239 powiatów. Do Związku nie należą powiaty: Rawa Ruska, Rudki, Żółkiew, Starogard i Lubliniec.

Zjazd Główny. Zjazd Główny Związku Powiatów R. P. odbył się w Wilnie w dn. 3 i 4 października 1937 r. Protokół obrad Zjazdu został umieszczony w Nr 44 tygodnika „Samorząd“ z 1937 r.

Rada Związku Powiatów R. P. W okresie sprawozdawczym Rada odbyła 3 posiedzenia: 30 czerwca i 5 listopada 1937 r. oraz 27 stycznia 1938 r. Skład osobowy Rady i wszelkie w nim zmiany były komunikowane osobnymi pismami do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Zarząd Związku Powiatów R. P. W okresie sprawozdawczym Zarząd odbył 6 posiedzeń: w dn. 14 kwietnia, 4 czerwca, 2 października, 4 listopada 1937 r. i 19 stycznia i 22 marca 1938 r. Skład osobowy Zarządu i wszelkie w nim zmiany były komunikowane osobnymi pismami.

Zjazdy wojewódzkie. W okresie sprawozdawczym odbyły się następujące zjazdy wojewódzkie:

1) W dniu 29 stycznia 1938 r. w Tarnopolu Zjazd województwa tarnopolskiego. Reprezentowanych było 15 powiatów przez 23 delegatów.

2) W dniu 30 stycznia 1938 r. we Lwowie zjazd woj. lwowskiego. Reprezentowanych było 13 powiatów przez 21 delegatów.

3) W dniu 5 lutego 1938 r. w Poznaniu zjazd woj. poznańskiego. Reprezentowanych było 25 powiatów przez 43 delegatów.

4) W dniu 12 lutego 1938 r. w Wilnie zjazd województw: wileńskiego i nowogródzkiego. Reprezentowanych było 7 powiatów woj. wileńskiego przez 9 delegatów i 6 powiatów woj. nowogródzkiego przez 9 delegatów.

5) W dniu 19 lutego 1938 r. w Łodzi zjazd woj. łódzkiego. Reprezentowanych było 10 powiatów przez 22 delegatów.

6) W dniu 5 marca 1938 r. w Krakowie zjazd woj. krakowskiego. Reprezentowanych było 14 powiatów przez 23 delegatów.

B. DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZKU.

Działalność Związku Powiatów R. P. rozwijała się zgodnie ze statutem w kierunku: 1) zapewnienia samorządowi powiatowemu najodpowiedniejszych prawnych i faktycznych warunków istnienia i rozwoju oraz ustalania opinii samorządu powiatowego w sprawach, które go dotyczą i reprezentowania tej opinii na zewnątrz; 2) organizowania bezpośredniej pomocy powiatowym związkom samorządowym w spełnianiu ich zadań.

I.

Działalność Związku Powiatów w ubiegłym okresie sprawozdawczym koncentrowała się głównie koło zagadnień finansowo - gospodarczych, które w dalszym ciągu stanowiły centralny problem sytuacji samorządu. Przeprowadzone oddłużenie doprowadziło w pewnym stopniu do formalnego uporządkowania gospodarki samorządowej przede wszystkim przez przywrócenie warunków gospodarowania w ramach równowagi budżetowej, jednak nie rozwiązało pilnego pod każdym względem problemu uaktywnienia działalności samorządu. Uaktywnienie to nie może się opierać wyłącznie na ogólnej poprawie gospodarczej, a to z racji na równoległy ruch zwykły cen materiałów, robocizny i usług, a nadto — gdy chodzi o samorząd ziemski — ze względu na niedostateczne wyposażenie w uprawnienia finansowe, jak i ze względu na strukturę finansów tego samorządu, słabiej reagującą na zwykłą falę koniunktury. W tych warunkach postulat aktywizacji działalności samorządu — gdy chodzi o jego stronę finansową — może być zrealizowany głównie przez rozszerzenie możliwości finansowych związków samorządowych w drodze dwóch równoległych posunięć: dostarczenia samorządom nowych źródeł dochodowych i odciążenia od niektórych obowiązków oraz przez właściwie zorganizowany kredyt komunalny.

Obok zagadnień finansowo-gospodarczych ogólna działalność Związku w roku sprawozdawczym obracała się koło szeregu zagadnień z polityki komunalnej, podniesionych bądź z inicjatywy Związku, bądź w związku z szeregiem projektów ustawodawczych (sprawy drogowe, oświatowo - szkolne, zdrowia publicznego), a w częstych wypadkach powiązanych ściśle z zagadnieniami finansowymi. Z ważniejszych prac związanych z zagadnieniami finansowymi samorządu wymienić należy:

1. Zagadnienie ustawowej reformy finansów komunalnych przechodziło w okresie sprawozdawczym dwa etapy. Pierwszy, to rządowy projekt ustawy w sprawie zmiany ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (druk sejmowy Nr 409, sesja 1936/37), który był przedmiotem prac parlamentu w czasie sesji zwyczajnej 1936/37 oraz sesji nadzwyczajnej w maju — czerwcem 1937 r.

Drugi etap, to rządowy projekt ustawy o poprawie finansów związków samorządu terytorialnego, przedłożony izbom ustawodawczym w czasie sesji zwyczajnej 1937/38 r. (druk sejmowy Nr 647).

Pierwszy projekt miał na uwadze poprawę sytuacji finansowej gmin miejskich (podatek od gruntów budowlanych, dodatek do państwowego podatku dochodowego, powiększenie udziału miast do 10.000 mieszkańców we wpływach z udziału w dodatkach do podatków od spożycia, zużycia względnie produkcji). Nie przynosił on prawie żadnej poprawy dla finansów samorządu ziemskiego, a nawet w stosunku do powiatowych związków samorządowych wprowadzał — niewielkie co prawda — pogorszenie przez zmniejszenie ich wpływów z dodatków do podatków konsumcyjnych. Ponadto projekt nie załatwiał jednego z najbardziej istotnych postulatów Związku, mianowicie co do podziału udziału względnie dodatku do państwowego podatku dochodowego.

W stosunku do projektu pomniejszenia udziału Komunalnego Funduszu Pożyczkowo - Zapomogowego i powiatowych związków samorządowych we wpływach z dodatków do podatków od spożycia, zużycia względnie produkcji z przeznaczeniem uzyskanej stąd sumy na pomoc dla najmniejszych miast, Związek wypowiedział się negatywnie nie tylko ze względów ściśle finansowych i ze względu na szkodliwość nazbyt częstych zmian w uprawnieniach finansowych. Związek stał nadto na stanowisku, że problem małych miast nie da się załatwić w drodze drobnych, z natury niedostatecznych przesunięć w rozdziale pewnych funduszy, lecz jako zagadnienie skomplikowane pod względem gospodarczym i społecznym wymaga zasadniczego rozstrzygnięcia.

Postulat Związku co do rozdziału wpływów z udziału bądź dodatków do podatku dochodowego znalazł częściowy wyraz w poprawce Komisji Administracyjno - Samorządowej Sejmu, a następnie w sposób bardziej szczegółowy w poprawce zgłoszonej na sesji nadzwyczajnej przez referenta projektu rządowego. W związku z pracami parlamentu nad tym zagadnieniem Związek zebrał odpowiednie materiały, ilustrujące zagadnienie terytorialnego rozdziału udziału w podatku dochodowym i dodatku do tego podatku, przedstawiając te materiały wraz ze stanowiskiem Związku zainteresowanym pp. posłom i senatorom.

W stosunku do lansowanej w okresie prac nad pierwszym projektem rządowym o finansach komunalnych myśli przyznania powiatowym związkom samorządowym prawa poboru dodatku do państwowego podatku dochodowego, Związek wychodził z założenia, że przyznanie tego prawa, nie przynoszącego z natury rzeczy większych efektów finansowych, pogłębi niepopularność tego podatku na wsi, mającą swe źródło w specjalnej konstrukcji tego podatku w odniesieniu do gospodarstw rolnych. Zdaniem Związku przyznanie tego uprawnienia pow. związkom samorządowym należy odłożyć do chwili zreformowania państwowego podatku gruntowego, opartego o nową klasyfikację gruntów oraz państwowego podatku dochodowego w części, w której dotyczy on gospodarstw rolnych.

Pierwszy projekt rządowy został jak wiadomo przez Sejm odrzucony.

Przedłożony przez Rząd w czasie sesji zwyczajnej izb ustawodawczych w r. 1937/8 projekt ustawy

o poprawie finansów związków samorządu terytorialnego łącznie z oświadczeniem Pana Wicepremiera inż. E. Kwiatkowskiego o zamierzonym podjęciu prac nad zasadniczą reformą finansów komunalnych pozytywnie ustosunkował się do części postulatów, podnoszonych od szeregu lat — przez centralne zrzeszenia samorządowe, m. in. przez Związek Powiatów. W szczególności poprawiał on sytuację najgorzej uposażonych gmin wiejskich przez dotację Skarbu Państwa oraz realizował wysunięty przez Związek Powiatów postulat wprowadzenia sprawiedliwego podziału udziału komunalnego bądź dodatków do państwowego podatku dochodowego między samorząd miejsca przypisu podatku i samorząd miejsca wykonywania przedsięwzięcia.

Udział Związku w pracach nad tą cząstkową reformą finansów komunalnych wyrażał się z jednej strony w ustaleniu kilku zastrzeżeń i uwag do tego projektu, komunikowanych następnie przedstawicielom odpowiednich władz rządowych oraz członkom izb ustawodawczych, w pierwszym rzędzie referentom i tym, którzy wchodzi w skład Rady Związku Powiatów, oraz z drugiej strony — w przeciwdziałaniu tą samą drogą tendencjom, które w trakcie prac nad tym projektem z różnych stron powstały.

W szczególności pozytywne starania Związku szły w kierunku: 1) ustawowego zafiksowania podziału między poszczególne rodzaje samorządu projektowanej 10-cio milionowej dotacji, 2) przyjęcia zasady ugody przy podziale udziału w podatku dochodowym, gdy jeden zakład przemysłowy położony jest na obszarze graniczących ze sobą miast lub powiatów, 3) przyznania samorządom prawa do udziału w zaliczkach na podatek przemysłowy, 4) pociągnięcia miast wydzielonych — z chwilą przyznania im prawa poboru opłat drogowych — do udziału w kosztach utrzymania dróg wojewódzkich.

Równolegle Związek Powiatów usiłował przeciwdziałać projektom i tendencjom, które w rezultacie przyniosłyby pogorszenie dotychczasowej sytuacji powiatowych związków samorządowych, jak np. projektowi zaliczkowego pokrywania kosztów leczenia przez powiatowe związki samorządowe, projektowi przyznania miastom niewydzielonym prawa do 50% opłat drogowych pobranych z terenu tych miast. Specjalnie wielką wagę Związek przywiązywał do sprawy zafiksowania górnej granicy opłat drogowych; starania Związku szły w tym kierunku, by — gdy granica ta musi już być ustalona — nie pomniejszyła ona w niczym dotychczasowych środków finansowych na gospodarkę drogową, a także, by stworzyła warunki dla ich powiększenia w miarę jak ogólnie - gospodarcze warunki na to pozwolą. W związku z tym Związek Powiatów przeprowadził szereg badań nad dotychczasowymi podstawami finansowania gospodarki drogowej w powiatowych związkach samorządowych.

Ponieważ parlament nie załatwił w czasie sesji zwyczajnej projektu rządowego, Związek Powiatów zwrócił się do Pana Ministra Skarbu o zaliczkowe wypłacanie dotacji w związku z tym, że wpływy z niej mogły być preliminarowane przez związki samorządowe na rok 1938/39 oraz o spowodowanie wniesienia tego projektu na ewentualną nadzwyczajną sesję izb ustawodawczych.

2. Równolegle z akcją, zmierzającą bezpośrednio do poszerzenia możliwości finansowych samorządu, w

okresie sprawozdawczym zapoczątkowano akcję odciążenia samorządów od niektórych obowiązków. Przede wszystkim zrealizowano z inicjatywy Rządu zdjęcie z gmin ciężaru wypłacania dodatków mieszkaniowych dla nauczycieli, co było postulatem podnoszonym i stale powtarzającym przez Związek Powiatów od czasu wprowadzenia tego obowiązku. W okresie prac przygotowawczych nad budżetem państwowym na rok 1938/39 Związek Powiatów ponownie podniósł to zagadnienie w wystąpieniu do Rządu, proponując pewne kompromisowe załatwienie przez zdjęcie tego obowiązku przede wszystkim z gmin wiejskich i miast najmniejszych oraz z uwzględnieniem w pierwszej kolejności obszarów, najbardziej zaniedbanych pod względem budżetów szkolnych. Obok ulg w tym najważniejszym pod względem finansowym obowiązku uchylono przywilej ubezpieczalni społecznych w opłatach szpitalnych oraz zniesiono komunalne pośrednictwo pracy na Górnym Śląsku, w których to sprawach Związek Powiatów zabierał niejednokrotnie głos, domagając się zniesienia odnośnych ciężarów, nałożonych na powiatowe związki samorządowe.

3. Nie odstępując od swego zasadniczego postulatu o przekazanie związkom samorządowym z powrotem egzekucji swoich danin, Związek Powiatów w piśmie do Pana Ministra Skarbu z dnia 17 listopada 1937 r. domagał się uchylecia tych utrudnień, jakie w ramach obowiązującego ustawodawstwa stworzyła dla powiatowych związków samorządowych t. zw. instrukcja wierzycielska, mianowicie uchylecia zasady, że należności okresowe poniżej 10 zł nie mogą być egzekwowane w tym samym roku. Ze względu na strukturę samoistnych danin komunalnych w samorządzie ziemskim, opierających się głównie na drobnych wymiarach, zasada ta w znacznym stopniu utrudnia prawidłową realizację budżetów.

4. W dniu 10 lipca 1937 r. Związek Powiatów zwrócił się do Pana Ministra Opieki Społecznej z memoriałem, w którym, opierając się na wykładni logicznej i gramatycznej odpowiednich przepisów prawnych, domagał się wyjaśnienia ubezpieczalniom społecznym, że funkcjonariusze państwowi, pełniący równocześnie czynności na rzecz powiatowych związków samorządowych i otrzymujący z tego tytułu dodatkowe wynagrodzenia, nie podlegają ubezpieczeniu chorobowemu i od wypadków z tytułu tego dodatkowego zatrudnienia. Ponieważ Ministerstwo Opieki Społecznej nie podzieliło stanowiska Związku, Związek wystosował do Pana Prezesa Rady Ministrów pismo z prośbą o zwrócenie się do N. T. A. o rozstrzygnięcie spornego zagadnienia.

5. Związek Powiatów podjął starania przez wystosowanie w dniu 11.IX.1937 r. odpowiedniego pisma do Pana Ministra Sprawiedliwości o zwolnienie związków samorządowych od opłat sądowych, a to z racji, że większość sporów, w których stroną są związki samorządowe, dotyczy interesu publicznego (np. spory na tle gospodarki drogowej, kosztów leczenia, pracownicze). Starania Związku nie zostały narazie uwieńczone pozytywnym rezultatem.

6. W związku z opóźnionym wymiarem państwowego podatku gruntowego na rok 1937 związki samorządowe zostały zagrożone pewnymi trudnościami finansowymi w związku m. in. z niemożnością dokonania wymiaru opłat drogowych we właściwym terminie. W tej sytuacji Związek uznał za stosowne wska-

zać swoim członkom na możliwość rozwiązania chwilowych trudności przez pobór zaliczek na opłaty drogowe.

W zakresie zagadnień, wchodzących w zakres polityki komunalnej, ważniejsze prace Związku w okresie sprawozdawczym obejmowały następujące sprawy:

1. Związek Powiatów szczególną uwagę poświęcił w okresie sprawozdawczym zagadnieniom drogowym. Znalazło to między innymi wyraz w odpowiednich referatach, a następnie uchwałach Zjazdu Głównego Związku w Wilnie w dn. 3 i 4 października 1937 r., Rady Związku na posiedzeniu w dniu 30 czerwca 1937 r., w szeregu źródłowych artykułów, opublikowanych w „Samorządzie“, a obrazujących stan gospodarki drogowej.

W wykonaniu uchwał Zjazdu i Rady Związek rozwinął następnie usilne starania o niższą taryfę kolejowej na przewóz materiałów drogowych, w czym Związek upatruje jeden z najważniejszych czynników poprawy obecnego stanu dróg samorządowych. Najpierw w dn. 27 lipca 1937 r. złożony został Panu Ministrowi Komunikacji odpowiedni memoriał.

Ministerstwo Komunikacji odpowiedziało negatywnie, jednakże Związek nie zaprzestał swoich starań. Opracowany został ponownie obszerny memoriał, poparty szeregiem wyliczeń i danych, które delegacja Związku wręczyła Panu Ministrowi Komunikacji płk. J. Urlychowi w dniu 21 grudnia 1937 r.

W styczniu 1938 r. przedstawiciel Związku w Państwowej Radzie Komunikacyjnej złożył wniosek o wniesienie sprawy taryfy kolejowej na przewóz materiałów drogowych pod obrady Komitetu Dróg Kolejowych tej Rady, w rezultacie czego stanowisko Związku zostało podzielone przez Komitet.

W końcu roku sprawozdawczego starania Związku miały widoki realizacji.

2. Drugą wielką grupą zagadnień, nad którymi Związek pracował w okresie ubiegłym, to sprawy oświatowe. W dniu 31 maja 1937 r. Związek zorganizował w Warszawie konferencję powiatowych działaczy samorządowych, czynnych w dziedzinie kulturalno - oświatowej, w której wzięło udział 70 przedstawicieli z powiatów i 39 przedstawicieli władz i organizacji zaproszonych. Przedmiotem obrad konferencji były sprawy szkolnictwa powszechnego, oświaty pozaszkolnej i bibliotekarstwa. Następnie zagadnienia te były przedmiotem obrad Rady Związku w dniu 30 czerwca 1937 r., która w ogólnych zarysach nakreśliła programowe wytyczne działalności samorządu ziemskiego w zakresie spraw kulturalno - oświatowych. Te same sprawy wreszcie były jednym z dwóch głównych tematów obrad Zjazdu Głównego Związku w Wilnie w dniu 3 i 4 października 1937 r., który powziął szereg uchwał w sprawie polityki szkolno-oświatowej.

Dla opracowania szczegółowych zagadnień, związanych z działalnością samorządu w zakresie kultury i oświaty, Rada Związku na posiedzeniu w dn. 5 listopada 1937 r. powołała specjalną komisję oświatową w składzie 16 osób, w czym połowa spośród członków Rady Związku, połowa spośród zaproszonych znawców przedmiotu. W okresie sprawozdawczym komisja odbyła dwa posiedzenia, na których przeprowadziła zagadnienia bibliotek publicznych, domów ludowych i zawodowego kształcenia młodzieży wiejskiej.

Wszystkie te poczynania mają za zadanie określenie stanowiska samorządu ziemskiego co do kierunku polityki oświatowo - kulturalnej w Polsce, w szczególności ze stanowiska potrzeb rozwojowych wsi oraz zdefiniowania roli samorządu jako całości i poszczególnych jego rodzaj i stopni w realizacji tej polityki.

Specjalnym zagadnieniem jest sprawa samorządu szkolnego, którego zniesienia od dawna domagał się Związek Powiatów. Realizację tego postulatu zapowiedział projekt ustawy o zespoleniu samorządu szkolnego z samorządem terytorialnym, wniesiony przez Rząd do parlamentu na sesję zwyczajną w 1937/38 r. Związek Powiatów zgłosił do tego projektu szereg zasadniczych zastrzeżeń, które szły w kierunku: 1) uzgodnienia go z ustawą o ustroju samorządu terytorialnego (charakter opiniodawczy samorządowych komisji oświatowych, przewodnictwo w tych komisjach), 2) zmniejszenia składu liczebnego projektowanych komisji i wyeliminowania przewagi czynnika urzędniczego w komisjach, 3) przekazania egzekucji obowiązku szkolnego zarządom gminnym, 4) ustawowego zagwarantowania udziału czynnika obywatelskiego przy wydawaniu przez władze szkolne decyzji w niektórych sprawach (np. ustalanie sieci szkolnej). Poprawki, uchwalone do projektu rządowego przez Sejm realizowały wymienione postulaty Związku.

3. Przed wejściem w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1937 r. o dostawach i robotach na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz instytucji prawa publicznego (D. U. R. P. Nr 13, poz. 92) Związek podjął starania o wyłączenie związków samorządowych spod działania tego rozporządzenia. W piśmie do Pana Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 1937 r. Związek wskazywał na niecelowość szablonowych, bardzo szczegółowych i wysoce krępujących norm, jednakowych dla wszystkich stopni i jednostek samorządu bez względu na olbrzymie różnice w rozmiarach gospodarki poszczególnych związków samorządowych, oraz na niezgodnienie rozporządzenia o dostawach z ustawą ustrojową.

4. W okresie sprawozdawczym poważne miejsce w pracach Związku zajęły także sprawy organizacji służby zdrowia, podjęte tak z inicjatywy Związku, jak i w związku z projektami ustawodawczymi, jakie były przedmiotem prac parlamentu w okresie sesji zwyczajnej 1937/38 r.

Dla zasadniczego, a przy tym szczegółowego opracowania stanowiska Związku w stosunku do zagadnienia organizacji publicznej służby zdrowia oraz dla zdefiniowania w tym względzie roli samorządu terytorialnego i poszczególnych jego stopni Rada Związku Powiatów powołała w dniu 5 listopada 1937 r. Komisję Zdrowia Publicznego składającą się w połowie z członków Rady, w połowie zaś — z zaproszonych znawców przedmiotu i działaczy. W okresie sprawozdawczym Komisja odbyła jedno posiedzenie, na którym rozważała sprawę opieki położniczej na wsi.

Do kompleksu projektów ustaw z zakresu zdrowia publicznego (o publicznej służbie zdrowia, przeciwgruźliczej, przeciwwenerycznej i o walce z nierządem) Związek Powiatów ustosunkował się negatywnie, z wyjątkiem projektu ustawy o publicznej służbie zdrowia, przede wszystkim z racji, że projekty te nakładają na związki samorządowe nowe poważne

obowiązki bez zapewnienia możliwości sfinansowania ich. Stanowisko Związku zaznaczono już przed tym na posiedzeniach Państwowej Naczelnej Rady Zdrowia i jej sekcji. Jeśli chodzi o projekt ustawy o służbie zdrowia, to Związek zmierzał do ograniczenia go do ustawowego unormowania zagadnienia ośrodków zdrowia z rozłożeniem ciężaru ich utrzymania na Skarb Państwa, samorząd i ubezpieczalnie społeczne oraz do rozgraniczenia wyraźnie w ustawie innych obowiązków w zakresie zdrowia między różne czynniki publiczne. Dla interesujących się odnośnymi projektami posłów przygotowano pismną opinię.

5. Z drobniejszych spraw, związanych z polityką komunalną, którymi zajmował się Związek Powiatów w okresie sprawozdawczym, wymienić jeszcze należy m. in. opinię o projekcie noweli do rozporządzenia z 16.III.1928 r. o usuwaniu nieczystości i wód opadowych oraz o projekcie okólnika w sprawie świadczeń w naturze, przedstawione na żądanie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, wystąpienia do członków Związku w sprawie aktywniejszego udziału powiatowych związków samorządowych w różnych zrzeszeniach i instytucjach, w których związki te uczestniczą pośrednio lub bezpośrednio z mocy prawa lub dobrowolnego akcesu.

6. Nałożony przez statut obowiązek dbania o zapewnienie samorządowi prawnych i faktycznych warunków rozwoju oraz ustalania i reprezentowania opinii samorządu na sprawy, które go dotyczą, był ponadto realizowany drogą udziału przedstawicieli Związku w pracach różnych instytucji publicznych i społecznych, na różnych zjazdach i konferencjach (w roku sprawozdawczym w szczególności wymienić należy: Kongres Mieszkaniowy, Kongres Drogowy), oraz przez własną prasę i wydawnictwa, a także przez osobisty kontakt prezesa, członków Zarządu i dyrektora Związku z czynnikami miarodajnymi. Na podkreślenie zasługuje ożywienie się w roku sprawozdawczym kontaktu Związku z członkami parlamentu, zwłaszcza interesującymi się zagadnieniami samorządowymi.

Udział w instytucjach. Z mocy poszczególnych ustaw i rozporządzeń Związek w dniu 31 marca 1938 r. posiada udział swych przedstawicieli w następujących organach opiniodawczych:

1. Państwowa Rada Samorządowa	8 członków
2. Państwowa Naczelna Rada Zdrowia	1 „
3. Państwowa Rada Spożywców	1 „
4. Państwowa Rada Komunikacyjna	1 „
5. Rada dla Spraw Kolonij Letnich	1 „
6. Rada Funduszu Pracy	2 „
7. Centralny Komitet do Spraw Finansowo - Rolnych	1 „
8. Komisja Funduszu Pożyczkowo-Zapomogowego	2 „
9. Komisja Opiniodawcza dla Poż. Fund. Drogowego	1 „
10. Komisja Przewozów Samochodowych	1 „
11. Stała Komisja Doradcza do Spraw Ochrony przed Pożar. i innymi Klęskami	1 „

Związek poza tym brał udział w pracach względnie był członkiem następujących instytucji społecznych:

1. Rada Naczelna Związku Straży Pożarnych	1 członek
2. Instytut Komunalny	1 „

3. Międzyzwiązkowa Komisja Porozumiewawcza (Centralnych Zrzeszeń Samorządowych)	3 „
4. Polski Komitet do Spraw Ratownictwa i Pierwszej Pomocy Lekarskiej w Wypadkach Nagłych	1 „
5. Stowarzyszenie Członków Polskich Kongresów Drogowych	1 „
6. Drogowy Instytut Badawczy, Sekcja Drogowa T. O. S. T.	1 „
7. Polskie Towarzystwo Statystyczne	1 „
8. Rada Książki	1 „

Ponadto Związek opiniuje, jakie rady powiatowe powołuje Ministerstwo Opieki Społecznej do wysłania swych przedstawicieli do Rady Opieki Społecznej.

Związek jest również spółnikiem firmy „Samorządowy Instytut Wydawniczy Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością“ oraz członkiem spółdzielni „Gospodarcze Zrzeszenie Samorządu Terytorialnego“.

II.

Pomoc bezpośrednia ogólna.

Bezpośrednia pomoc ogólna, udzielana przez Związek powiatowym związkom samorządowym, przejawia się w: a) interwencjach, b) poradnictwie fachowym i c) różnych zleceniach.

Interwencje, podejmowane na zlecenie członków powiatowych związków samorządowych, dotyczą najrozmaitszych spraw, związanych z działalnością samorządu i w stosunku do różnych centralnych urzędów państwowych i instytucji publicznych oraz zakładów kredytowych.

Poradnictwo fachowe stanowi w dalszym ciągu poważny dział pracy biura Związku. W pierwszym rzędzie należy tu poradnictwo w zakresie stosowania i interpretacji obowiązujących ustaw i rozporządzeń, prowadzone za pośrednictwem specjalnego działu w tygodniku „Samorząd“, drogą piśmienną i wreszcie bezpośrednio w biurze; następnie pomoc przy opracowywaniu przez poszczególne związki samorządowe różnych regulaminów, instrukcyj, statutów i t. p., fachowe ekspertyzy dla wydziałów powiatowych jako władz nadzorczych w związku z zatwierdzaniem specjalnych uchwał rad nadzorowanych gmin i t. d.

Dział różnych zleceń posiada bardzo różnorodny charakter, jak n. p. wskazywanie źródeł zakupu w specjalnych wypadkach, informacje o różnych osobach i instytucjach centralnych i t. p.

Pomoc bezpośrednia specjalna.

Dział pomocy specjalnej obejmował:

- działalność instrukcyjno-rewizyjną,
- pomoc w zakresie zadrzewiania dróg i osiedli,
- akcję letniskową,
- kształcenie i dokształcanie pracowników oraz pośrednictwo pracy,
- zastępstwo prawne.

a) *Działalność instrukcyjno - rewizyjna* została w okresie sprawozdawczym ograniczona. przeprowadzono jedynie na początku okresu sprawozdawczego prace lustracyjno-rewizyjne w dwóch pow.

związkach samorządowych i w izbie rolniczej oraz w późniejszym czasie jedną rewizję w gminie wiejskiej na żądanie wydziału powiatowego. Stały osobny personel inspektorski Związku został zlikwidowany z dn. 1.VI.1937 r.; ten dział pracy Związku zostaje jednak utrzymany w oparciu o współpracę umówionych specjalistów i ogólnych pracowników biura Związku.

b) *Pomoc w zakresie zadrzewiania dróg i osiedli.* Ten dział pracy Związku rozwijał się w okresie sprawozdawczym bardzo intensywnie. Na czoło wybija się akcja przeszkolenia personelu drogowego w zakresie zadrzewiania dróg i uzupełnienia tego personelu siłami fachowymi. W okresie tym przeprowadzono 6 kursów cztero- i pięciodniowych (w Łodzi, Poznaniu, Krakowie, Lwowie, Brześciu n. B. i Stanisławowie) dla kierowników pow. zarządów drogowych, techników i drogomistrzów. Na kursach tych było 288 słuchaczy ze 145 powiatów. Poza tym na jednodniowych kursach przeszkolono służbę drogową w 6 powiatach. Przeprowadzono lustrację zadrzewień w 46 powiatach z 12 województw w ciągu 77 dni.

Polecono fachowych ogrodników zadrzewień do 15 powiatów. Współdziałano z poszczególnymi pow. zw. sam. w zakresie przeprowadzonej likwidacji szkółek drzew owocowych. Opracowano plan jednej szkółki drzew przydrożnych. Poza tym rzeczoznawca Związku brał udział w kilkudziesięciu zjazdach i konferencjach, organizowanych tak przez urzędy państwowe, jak i społeczne, dotyczących różnych spraw związanych z zagadnieniem zadrzewiania dróg i osiedli, jak np. konferencje w Ministerstwie Komunikacji w sprawie przepisów o zadrzewianiu, w sprawie likwidacji szkółek samorządowych, konferencje polustracyjne w urzędach wojewódzkich i t. p.

Poza pracą w terenie w biurze Związku udzielano pisemnych i ustnych porad i informacji.

Przy współudziale Związku został zorganizowany przez Gospodarze Zrzeszenie Samorządu Terytorialnego w Warszawie dział sprzedaży materiałów do zadrzewień.

c) *Akcja letniskowa.* Po zorganizowaniu Związku Letniskowego Powiatów i Gmin Województwa Krakawskiego (styczeń 1937 r.) utworzono w biurze Związku Powiatów referat letniskowo-turystyczny, rozszerzając działalność Związku w tej dziedzinie na obszar województw białostockiego, wileńskiego, następnie poleskiego, wreszcie warszawskiego. Równocześnie trwała praca referatu letniskowego w Tarnopolu, przeniesionego później — po zorganizowaniu regionu Podola — do Lwowa.

Organizacja regionów letniskowych posunęła się wyraźnie naprzód. Oprócz Związku Letniskowego w Krakowie powstała Komisja Letniskowa Powiatów i Gmin Woj. Tarnopolskiego, a następnie Związek Letniskowo-Turystyczny „Bieszczady“ (Powiatów i Gmin Woj. Lwowskiego). Przy Poleskim Związku Popierania Turystyki utworzono Komisję Letniskową. Szereg Związków o charakterze turystycznym (Białystok, Wilno, Poznań) uzupełniło swój zakres działania przez zainteresowanie się problemem letniskowym oraz nawiązanie kontaktu ze związkami samorządowymi, na których terenie mamy do czynienia z ruchem letniskowo-turystycznym.

Ostatnio powstał Związek Letn.-Turyst. Woj. Warszawskiego.

Biorąc ponadto pod uwagę istnienie Związku Międzykomunalnego „Karpaty Wschodnie“ w Stanisławowie — można stwierdzić, że w większości regionów letniskowo-turystycznych kraju zaczęła się praca nad przygotowaniem tych terenów w sposób najracjonalniejszy, bo w oparciu o samorząd.

Celem szkolenia pracowników samorządowych, poświęcających się pracy na tym polu zorganizował Związek Powiatów I. ogólnopolski kurs pracowników letniskowo-turystycznych wraz z wycieczką do uzdrowisk i letnisk krakowsko-śląskich. Kurs odbył się w marcu 1938 r. w Krakowie i zgromadził 85 uczestników.

Aby usunąć brak informacji o małych letniskach, zestawiał Związek za pośrednictwem zainteresowanych powiatów i gmin kartotekę miejscowości i pomieszczeń letniskowych. Zebranie tego materiału z przeszło z 600 letnisk polskich umożliwiło otwarcie biura informacyjnego (czerwiec 1938 r.) w Warszawie (al. Jerozolimskie 39).

W dziale propagandy letnisk kontynuował Związek akcję zbiorowego reklamowania małych letnisk. Korzystając ze stanowiska Ministerstwa Komunikacji, które pokrywa połowę kosztów zgłoszonego i zaakceptowanego wydawnictwa, doprowadził Związek do wydania broszury o letniskach Ziemi Wschodnich oraz współdziałał przy wydaniu dwóch broszur propagandowych dla Podola. Obszary te nie miały dotąd tego rodzaju wydawnictw. Dla terenu Karpat akcję propagandową prowadziły Wojewódzkie Związki Letniskowe.

Dla podniesienia poziomu wydawnictw propagandowych, podejmowanych przez związki samorządowe, wydano drukiem instrukcję dr. A. Zielińskiego p. t. „Jak opracować turystyczne wydawnictwa propagandowe“.

W pracach nad organizacją wczasów pracowniczych, podejmowanych przez Instytut Spraw Społecznych, Centralne Biuro Wczasów, wreszcie Ligę Popierania Turystyki brał udział Związek jako przedstawiciel letnisk. Na skutek inicjatywy L. P. T. przygotowano przy współudziale Związków Letniskowych i samorządowych komisji letniskowo-turystycznych 18 ośrodków wczasów pracowniczych, obejmujących 22 wsi. W ośrodkach tych zorganizowano tanie ryczałtowe pobyty w cenie od 25 do 43 zł za dekadę z uwzględnieniem mieszkania, wyżywienia, obsługi, przejazdu koleją przy zastosowaniu 75% zniżki. W ten sposób zrobiono pierwszy krok w kierunku zapewnienia mało odwiedzanym miejscowościom nowych przybyszów i realizacji masowych wyjazdów na wieś po wypoczynek.

Podnosząc stale postulat przyznania letnikom, udającym się do mniejszych letnisk, zniżek kolejowych, opracował Związek obszerny memoriał w tej sprawie i złożył go w Ministerstwie Komunikacji.

W okresie sprawozdawczym prowadzono poza tym normalną pracę w zakresie przygotowania letnisk, polegającą na udzielaniu porad, szukaniu źródeł pomocy finansowej, objazdach terenu, urządzanych tam zebraniach instrukcyjnych, konferencjach i kursach dla pracowników w poszczególnych regionach.

d) *Kształcenie i dokształcanie pracowników*

i pośrednictwo pracy. W okresie sprawozdawczym zakończono akcję przeszkalania personelu gminnych biur ewidencji i kontroli ruchu ludności. Akcją tą objętych zostało 3.031 gmin wiejskich i 536 miast niewydziałonych z udziałem blisko 6 tysięcy słuchaczy.

Poza tym Związek współdziałał w organizowaniu i przeprowadzaniu miejscowych kursów doształcających w różnych dziedzinach (np. kurs rachunkowości w Białymstoku).

Zorganizowano dwie wycieczki działaczy samorządowych do powiatów: chełmskiego, hrubieszowskiego, zamojskiego i tomaszowskiego woj. lubelskiego.

Pośredni udział Związku w zakresie kształcenia pracowników wyrażał się w przyczynianiu się do utrzymania specjalnych studiów samorządowych (Szkoła Główna Handlowa, Instytut Komunalny, Instytut Pracy Samorządu Terytorialnego) oraz w pomocy stypendialnej dla młodzieży. W okresie sprawozdawczym wypłacono stypendiów na sumę 2.905,60 zł, a nadto Związek wyjednał i skierował na praktyki wakacyjne wszystkich (13) absolwentów Szkoły Głównej Handlowej kierunku samorządowego.

W bardzo licznych wypadkach pośrednicząco przy angażowaniu kwalifikowanego personelu dla biur wydziałów powiatowych, z reguły na stanowisko kierownicze (sekretarz, inspektor, rachmistrz).

e) *Zastępstwo prawne.* W roku sprawozdawczym 1937/38 rady prawnemu Związku Powiatów powierzyły związki samorządowe 122 sprawy, z czego przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym i władzami administracyjnymi 8 i przed sądami powszechnymi 114.

Łącznie ze sprawami niezakończonymi w poprzednich okresach sprawozdawczych prowadził radca prawny 14 spraw administracyjnych i 127 spraw przed sądami powszechnymi.

W okresie sprawozdawczym zakończono 9 spraw administracyjnych, z czego 8 z wynikiem pomyślnym i 1 z wynikiem niepomyślnym.

Ze spraw, należących do kompetencji sądów powszechnych, zakończono ostatecznie 82 sprawy, z czego w 79 sprawach wyniki były korzystne dla związku samorządowego, 1 sprawę zakończono ugodą, a w 2 wypadkach wyroki były niekorzystne. W pozostałych 45 sprawach w 24 zakończono postępowanie sądowe w pierwszej instancji (22 wyroki korzystne, 2 niekorzystne), w 8 sprawach zakończono postępowanie sądowe w drugiej instancji (6 wyroków korzystnych i 2 niekorzystne).

III.

Działalność wydawnicza.

Organem Związku pozostaje nadal tygodnik „Samorząd“, którego redaktorem był w okresie sprawozdawczym p. Franciszek Grela, dyrektor Związku.

Ponadto Związek wydaje naukowe czasopismo kwartalne p. t. „Samorząd Terytorialny“, którego redaktorem był dr M. Z. Jaroszyński. W okresie sprawozdawczym ukazały się numery kwartalnika za rok 1937.

Poza periodykami Związek prowadził ograniczoną działalność wydawniczą ze względu na udział Związku w Samorządowym Instytucie Wydawniczym, sp. z o. o. W okresie sprawozdawczym Związek wydał we własnym zakresie:

- 1) Instrukcję szczegółową kasowo-rachunkową dla pow. zw. samorz. (II wydanie);
- 2) Plany wzorowych domów letniskowych;
- 3) broszurę p. t. „Uwagi o budownictwie wiejskim i letniskowym“;
- 4) broszurę p. t. „Jak urządzić letnisko. Wskazówki dla samorządowych komisji letniskowo-turystycznych“.

IV.

Biblioteka.

Stan księgozbioru biblioteki na dzień 1.IV.1938 r. przedstawia się następująco:

Ilość wg pozycji inwentarza:

Książki	(w r. ub. 1.372)	w r. budżet. 1.602
Broszury	(„ „ „ 1.420)	„ „ „ 1.692
Czasopisma	(„ „ „ 184 tyt.)	„ „ „ 199 tyt.
Wyd. period.	(„ „ „ 221 tyt.)	„ „ „ 250

Razem: (w r. ub. 3.197) w r. budżet. 3.743

Ilość wg tomów:

Książki	(w r. ub. 1.669)	w r. budżet. 1.965
Broszury	(„ „ „ 1.507)	„ „ „ 1.791
Czasopisma	(„ „ „ 1.153)	„ „ „ 1.290
Wyd. period.	(„ „ „ 646)	„ „ „ 771

Razem: (w r. ub. 4.975) w r. budżet. 5.817

W okresie sprawozdawczym przybyło ogółem pozycji 546, tomów 814, z czego książek 230 w 296 tomach, broszur 272 w 284 tomach, nowych tyt. czasopism 15, wydawnictw periodycznych 39. Poza tym przybyło 260 tomów rocznika 1937 czasopism i wydawnictw periodycznych.

Biblioteka składa się w przeważającej ilości z wydawnictw dotyczących bezpośrednio lub pośrednio zagadnień samorządowych.

W lokalu biblioteki mieści się czytelnia czasopism samorządowych polskich i zagranicznych. Czasopism bieżących w czytelni znajduje się ogółem 125 tytułów.

Z biblioteki korzystają przeważnie pracownicy Związku Powiatów R. P., Związku Rewizyjnego Samorządu Terytorialnego, Głównego Urzędu Statystycznego, słuchacze Wydziału Samorządowego Szkoły Głównej Handlowej, Studium Pracy Oświatowej przy Wolnej Wszechnicy Polskiej, Instytutu Pracy Samorządu Terytorialnego, Instytutu Komunalnego, Wydziału Prawa Uniwersytetu J. Piłsudskiego oraz osoby postronne, interesujące się samorządem.

Czytelnictwo w bibliotece kształtowało się następująco:

Miesiąc	Ilość czytelników	Ilość wypożyczonych tomów
Kwiecień	47	149
Maj	49	142
Czerwiec	32	92
Lipiec	3	7
Sierpień	1	1
Wrzesień	6	14
Październik	17	39
Listopad	25	148
Grudzień	23	45
Styczeń	29	71
Luty	37	108
Marzec	33	68

Razem: 302 884

Wliczając w to ilość książek wykorzystywanych przez referentów w codziennych pracach Związku cyfra książek wypożyczonych podwoi się.

C. SPRAWOZDANIE RACHUNKOWE ZA ROK 1937/38

I. Sprawozdanie rachunkowe z wykonania budżetu Związku Powiatów R. P.

WYDATKI

Dz.	§§	T R E Ś Ć	Prelimin.	Wykonano	Więcej	Mniej
		Wydatki ogółem	162.740,—	153.413,42	1.979,69	11.306,27
I		Koszty organów Związku	20.650,—	19.534,32	1.171,17	2.286,85
	1	Zjazd Główny	4.000,—	3.509,23	—	490,77
	2	Zjazdy Wojewódzkie	3.000,—	2.749,—	—	251,—
	3	Zjazdy Regionalne	1.000,—	123,60	—	876,40
	4	Posiedzenia Rady	6.000,—	6.812,45	812,45	—
	5	Posiedz. Komisji Rewiz.	600,—	416,12	—	183,88
	6	Posiedzenia Zarządu	3.000,—	2.515,20	—	484,80
	7	Skł. i opł. do instyt.	3.050,—	3.408,72	358,72	—
II		Administracja	94.350,—	86.175,41	—	8.174,59
	1	Uposażenie personelu stałego	66.000,—	58.477,50	—	7.522,50
	2	Wynagrodz. za prace fachowe	7.250,—	7.100,—	—	150,—
	3	Świadczenia socjalne	3.600,—	3.417,62	—	182,38
	4	Wydatki rzeczowe	13.000,—	12.914,64	—	85,36
	5	Podróże służb. pracowników	4.000,—	3.777,65	—	222,35
	6	Do dyspozycji dyrektora	500,—	488,—	—	12,—
III		Emerytury i odprawy	4.800,—	4.800,—	—	—
	1	Emerytura p. Bekowej	4.800,—	4.800,—	—	—
IV		Biblioteka i archiwum	3.630,—	4.295,12	808,52	143,40
	1	Zakup książek	2.000,—	2.328,15	328,15	—
	2	Prenumerata czasopism	680,—	938,07	258,07	—
	3	Oprawa książek i czasopism	750,—	972,30	222,30	—
	4	Wydatki rzeczowe	200,—	56,60	—	143,40
V		Muzeum samorządowe	100,—	100,—	—	—
	1	Używanie eksponatów	100,—	100,—	—	—
VI		Stypendia i subwencje	5.300,—	5.155,60	—	144,40
	1	Stypendia na studia specjalne	3.000,—	2.905,60	—	94,40
	2	Subwencje na akcję letn.	2.300,—	2.250,—	—	50,—
VII		Wydawnictwa	4.500,—	4.500,—	—	—
	1	Dopłata do kwartalnika	4.500,—	4.500,—	—	—
VIII		Referat letn.-turyst.	8.350,—	7.886,22	—	463,78
	1	Uposażenie referenta	3.900,—	3.900,—	—	—
	2	Świadczenia socjalne	350,—	341,66	—	8,34
	3	Diety i koszty podróży	3.100,—	3.017,93	—	82,07
	4	Wydatki rzeczowe	1.000,—	626,63	—	373,37
IX		Dział pomocy prawnej	4.860,—	4.860,—	—	—
	1	Wynagrodz. radcy prawn.	4.860,—	4.860,—	—	—
X		Urządzenie kursów i inne nieprze- widziane	16.200,—	16.106,75	—	93,25
	1	Urządzenie kursów	14.600,—	14.574,55	—	25,45
	2	Różne nieprzewidz.	1.600,—	1.532,20	—	67,80

DOCHODY

Dz.	§§	T R E Ś Ć	Prelimin.	Wykonano	Więcej	Mniej
		Dochody ogółem	162.740,—	164.566,18	2.803,08	976,90
I		Składki członkowskie	154.459,38	156.310,70	1.851,32	—
	1	Składki członkowskie	149.900,—	151.751,32	1.851,32	—
	2	Nadwyżka z lat poprzednich	4 559,38	4.559,38	—	—
II		Dochody z wydawnictw	1.280,62	751,89	—	528,73
	1	Ze sprzedaży wydawnictw	1.280,62	751,89	—	528,73
III		Inne dochody	4.000,—	4.503,59	951,76	448,17
	1	% % od kapitałów	4.000,—	3.551,83	—	448,17
	2	Różne	—	951,76	951,76	—
IV		Zwroty	3.000,—	3.000,—	—	—
	1	Od tyg. „Samorząd“ koszty admin.	3.000,—	3.000,—	—	—

Z E S T A W I E N I E

Dochody budżetowe	164.566,18
Wydatki budżetowe	153.413,42
Nadwyżka	11.152,76
Nadwyżka z lat ubiegłych	11.087,44
Nadwyżka na rok przyszły	22.240,20

II. Sprawozdanie rachunkowe z wykonania budżetu tygodnika „Samorząd“

W Y D A T K I

Dz.	§§	T R E Ś Ć	Prelimin.	Wykonano	Więcej	Mniej
		Wydatki „Samorz.“ ogółem	61.780,—	61.495,74	—	284,26
I		Administracja	27.710,—	27.619,72	—	90,28
	1	Uposażenie personelu	20.540,—	20.490,50	—	49,50
	2	Świadczenia socjalne	910,—	907,39	—	2,61
	3	Wydatki rzeczowe	6.260,—	6.221,83	—	38,17
II		Honoraria autorskie	11.440,—	11.278,90	—	161,10
III		Koszty druku i papieru	21.080,—	21.076,24	—	3,76
IV		Wynagrodzenie akwiz. za zbieranie ogłoszeń	1.550,—	1.520,88	—	29,12

DOCHODY

Dz.	§§	T R E Ś Ć	Prelimin.	Wykonano	Więcej	Mniej
		Dochody „Samorz.” ogółem	61.780,—	64.992,—	3.212,—	—
I		Prenumerata	53.480,—	56.304,37	2.824,37	—
II		Ogłoszenia.	8.000,—	8.321,31	321,31	—
III		Różne drobne wpływy	300,—	366,32	66,32	—

Z E S T A W I E N I E

Dochody „Samorządu”	64.992,—
Wydatki „Samorządu”.	<u>61.495,74</u>
Nadwyżka	3.496,26
Nadwyżka z r. ub.	3.426,95
Nadwyżka na rok przyszły	6.923,21

III. R-**k** zamknięcia sum pozabudżetowych na dzień 31 marca 1938 r.

S T A N C Z Y N N Y

S T A N B I E R N Y

Kasa	5.449,75	Różni salda bierne	3.025,43
Polski B-k Kom.	80.587,34	Sumy przechodnie	185,20
P. K. O. Nr 51.177	519,20	Kwartalnik	9.974,71
P. K. O. Nr 52.020	4.616,71	Fundusz Obrotowy	60.000,—
Sumy przechodn. salda czynne.	2,60	Nadwyżki „Samorz.”.	6.923,21
Różni salda czynne	6.422,72	Nadwyżki budżetowe	22.240,20
Zaliczki na pobory	3.866,—		
Samorz. Inst. Wydawn.	884,43		
	<u>102.348,75</u>		<u>102.348,75</u>

Sprawy bieżące

ZWOLNIENIE OD OPODATKOWANIA SPECJALNYM PODATKIEM OD WYNAGRODZEŃ DODATKÓW MIESZKANIOWYCH, WYPŁACANYCH NAUCZYCIELOM, ZATRUDNIONYM W GMINACH WIEJSKICH.

W sprawie powyższej Ministerstwo Skarbu wystosowało do wszystkich izb skarbowych, Wydziału Skarbowego Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego oraz wszystkich urzędów skarbowych okólnik z dnia 23 lipca 1938 r., L. D. V. 18221/2/38 (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 21, poz. 538) treści następującej:

„Ministerstwo Skarbu zezwala, aby przy wypłacie zatrudnionym w gminach wiejskich nauczycielom dodatków mieszkaniowych nie potrącano od 1 sierpnia br. należności specjalnego podatku od wynagrodzeń i aby nie brano pod uwagę wysokości tych dodatków przy ustalaniu stopy procentowej podatku, należnego od wynagrodzenia zasadniczego wraz z innymi dodatkami.

Niedobrane z tego tytułu sumy podatku specjalnego Ministerstwo Skarbu umarza na mocy art. 123 § 1 Ordynacji Podatkowej (Dz. U. R. P. z roku 1936 Nr 14, poz. 134)“.

TRZYDNIOWY TERMIN ZAWIADOMIEŃ UBEZPIECZALNI SPOŁECZNYCH PRZEZ SZPITALA SAMORZĄDOWE.

W sprawie powyższej Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wystosowało do pp. wojewodów (z wyjątkiem śląskiego), starostów krajowych w Poznaniu i Toruniu, przewodniczących wydziałów powiatowych i prezydentów miast pismo okólnie z dnia 22 lipca 1938 r., Nr SS. 51-600-1 (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 22, poz. 132) treści następującej:

„Ministerstwo Spraw Wewnętrznych otrzymało wiadomość, że szpitale związków samorządowych i międzykomunalnych nie stosują się do wymagań zawartych w art. 127 ust. (2) ustawy o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr 51, poz. 396); a mianowicie nie dochowują 3-dniowego terminu zawiadamiania właściwej ubezpieczalni społecznej o przypadkach przyjęcia do leczenia szpitalnego chorych nie zleconych przez ubezpieczalnię.

Jak wiadomo, dochowanie wspomnianego wyżej 3-dniowego terminu zawiadomień jest ustawowym obowiązkiem szpitali, dla ubezpieczalni zaś ma znaczenie zasadnicze, gdyż pozwala jej stwierdzić, czy zachodzą okoliczności, uzasadniające obowiązek ponoszenia przez nią opłat za szpitalne leczenie chorych niezleconych.

Ministerstwo Opieki Społecznej, które na podstawie odnośnych przepisów prawnych jest właściwe do rozstrzygania sporów między szpitalami publicznymi, a ubezpieczalniami społecznymi o koszty leczenia szpitalnego ubezpieczonych stoi na stanowisku, że zastosowanie się do powyższego warunku, stanowi podstawę do zwrotu odnośnych kosztów leczenia, a niezachowanie omawianego warunku nie może być przez ubezpieczalnię społeczne tolerowane, ani przez władzę nadzorczą usprawiedliwane, gdyż stanowiłoby wyraźne przekroczenie obowiązujących przepisów.

W związku z tym Ministerstwo Opieki Społecznej zmuszone jest b. często odrzucać roszczenia związków samorządowych, występujących w imieniu szpitali samorządowych o zwrot kosztów leczenia szpitalnego ubezpieczonych, przebywających w szpitalu bez zlecenia właściwej ubezpieczalni.

Ponieważ stan taki odbija się ujemnie na budżetach związków samorządowych i finansach szpitali samorządowych, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych prosi o zwrócenie uwagi na następujące:

W razie stwierdzenia przez organa zarządów związków samorządowych konieczności skierowania do leczenia szpitalnego osób ubezpieczonych, w przypadkach wymienionych w art. 127 ust. (2) ustawy o ubezpieczeniu społecznym należy przyjąć następujący tryb postępowania.

1) przełożony związku samorządowego ustala, czy i gdzie mianowicie chory jest ubezpieczony, przy czym chory zostaje uprzedzony, że zatajenie faktu ubezpieczenia pociąga za sobą ryzyko przerzucenia kosztów leczenia szpitalnego na chorego;

2) na podstawie uzyskanych informacji przełożony związku samorządowego w porozumieniu z ubezpieczalnią zarządza skierowanie chorego do szpitala, wskazanego przez nią, a gdy porozumienie się nie jest możliwe

3) kieruje chorego bez zlecenia, zawiadamia przy tym szpital, że chory należy do odpowiedniej ubezpieczalni i że zatem szpital powinien w terminie 3-dniowym uzyskać od ubezpieczalni zlecenie szpitalne;

4) sprawdza, czy szpital obowiązek zawiadomienia ubezpieczalni wykonał, czyni o tym adnotację w aktach i o negatywnych wynikach swego sprawdzenia zawiadamia przełożonego gminy, wzgl. przewodniczącego wydziału powiatowego lub starostę krajowego.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych prosi o wydanie w tej sprawie dalszych stosownych zarządzeń“.

PLANY ZABUDOWANIA MIAST UCHWALONE PRZED 15. MAJA 1938 R.

W sprawie powyższej Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wystosowało do p.p. wojewodów oraz Prezydenta m. st. Warszawy okólnik Nr 28 z dnia 25 lipca 1938 r., Nr BO. 28-2-38 (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 22, poz. 129) treści następującej:

„Na zasadzie przepisu § 42 rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 29 kwietnia 1938 r. o przygotowaniu w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej w dziedzinie regulacji i zabudowania osiedli oraz budownictwa publicznego i prywatnego (Dz. U. R. P. Nr 32, ex 1938, poz. 278) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych zwalnia miasta wydzielone z Powiatowych Związków Samorządowych od obowiązku stosowania przepisów §§ 4, 5, 6, 7, 8, 9 i 13 przytoczonego rozporządzenia w planach zabudowania, uchwalonych przed dniem 15 maja 1938 r. przez organa stanowiące (art. 29 prawa budowlanego z dn. 16 lutego 1928 r. Dz. U. R. P. Nr 23, poz. 202)“.

REZYGNACJA PŁATNEGO CZŁONKA ORGANÓW USTROJOWYCH ZWIĄZKU SAMORZĄDOWEGO.

Burmistrz jednego z miast niewydziałonych, nie będących siedzibą władz powiatowych, zgłosił na piśmie na ręce starosty powiatowego rezygnację z zajmowanego stanowiska. Wydział Powiatowy wyraził zgodę na złożenie mandatu burmistrza przed upływem kadencji i polecił przekazać urzędowanie wiceburmistrzowi.

Rada miejska powzięła następnie uchwałę w sprawie nieprzyjęcia do wiadomości rezygnacji burmistrza, który wobec tego wystosował odpowiednie pismo do starosty wycofujące wniesioną rezygnację, a w międzyczasie przekazał urzędowanie swemu zastępcy. Władza nadzorcza uznała jednak mandat burmistrza za wygasły.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, rozstrzygając w toku instancji odwołanie burmistrza od decyzji wojewody w sprawie uznania mandatu za wygasły, wyjaśniło, co następuje (Nr SS. 56/237 z 22.VII.1938 r.).

Postanowienia ustawy z dn. 23.III.1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294) nie normują trybu postępowania w sprawie składania przed upływem kadencji mandatu przez płatnych członków organów ustrojowych związków samorządowych¹⁾.

Wobec powyższego złożenie mandatu w tych wypadkach zależne jest jedynie od oświadczenia woli zainteresowanego członka organu ustrojowego związku samorządowego i nie wymaga przyjęcia do wia-

domości ani powzięcia decyzji w tej sprawie przez jakikolwiek kolegialny organ gminny lub władzę nadzorczą.

Za prawnie obojętną należy uważać formę oświadczenia woli w sprawie złożenia mandatu, okoliczność, czy to oświadczenie zostało złożone władzy nadzorczej, czy też organowi związku samorządowego, jak również stanowisko zajęte w tej sprawie przez władzę nadzorczą czy organy właściwego związku samorządowego.

Za widoczny wyraz oświadczenia woli w sprawie złożenia mandatu należy natomiast uznać fakt złożenia urzędowania względnie przekazania urzędowania innemu, powołanemu do tego członkowi organu związku samorządowego.

Z powyższego wynika, że decyzja Wydziału Powiatowego dotycząca zarówno wyrażenia zgody na złożenie mandatu burmistrza, jak również przekazania urzędowania wiceburmistrzowi, jest bez znaczenia prawnego, o ile chodzi o uznanie, mandatu burmistrza za wygasły.

Wygaśnięcie mandatu spowodowało złożone przez burmistrza oświadczenie woli (rezygnacja) i przekazanie urzędowania wiceburmistrzowi. Cofnięcie późniejszego wniesionej rezygnacji, wobec faktu przekazania urzędowania, należy uważać za prawnie obojętne²⁾.

1) Postanowienia art. 6 ustawy samorządowej z 23.III.1933 r. stosują się tylko do niepłatnych członków organów ustrojowych związków samorządowych, zajmujących stanowiska z wyboru.

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(Notowania z dn. 10.VIII.1938 r.)
1 dol. St. Zjedn. — 5.30 zł
100 frank. szwajc. — 121.60 zł
1 funt. szterl. — 25.91 zł.
100 frank. franc. — 14.51 zł.

CENY ZBOŻA.

W dn. 10.VIII.1938 r. Warszawa. (Cena za 100 kg.)
Zyto 15.50 — 15.75 zł.
Pszemica 21.25 — 21.75 zł.
Jęczmień 15.25 — 15.75 zł.
Owies 15.00 — 20.00 zł.

Poradnik samorządowy

1. *Pytanie:* Jeden z zarządów gminnych na terenie województw południowych zapytuje:

1) Czy członek rady gminnej może otrzymać wynagrodzenie za stratę czasu z powodu udziału w posiedzeniach gminnych i czy kredyt na ten cel może być preeliminowany w budżecie.

2) Czy członkowie zarządu gminnego (podwójci i ławnicy) na posiedzeniu rady gminnej mają prawo głosowania w różnych sprawach na równi z innymi radnymi gminnymi, np. w czasie uchwalania budżetu. Jaka jest różnica między członkami Zarządu gminnego wybranymi spośród radnych gminnych a z poza grona radnych gminnych.

3) Czy w czasie uchwalania budżetu przez Zarząd lub radę gminną, a mianowicie poborów wójta i sekretarza mogą być obecni i brać udział w posiedzeniu wójt z sekretarzem, czy podczas uchwalania odnośnych pozycji winni opuścić lokal.

4) Pobory wójta ustanawia wydział powiatowy po zasięgnięciu opinii rady gminnej. Czy uchwała rady gminnej dotycząca budżetu gminnego a więc i poborów wójta może być uważana w tej sprawie

za opinię rady gminnej, czy też musi być osobna uchwała.

5) Art. 66 ustawy sam. postanawia, że nie ważne są postanowienia organów ustrojowych gminy powzięte z naruszeniem istotnych wymagań formalnych itd. Czy są analogiczne przepisy prawne obowiązujące wydział powiatowy przy zatwierdzaniu różnych uchwał gminnych.

6) Czy art. 39 ustawy o finansach sam. ma zastosowanie do urzędu wojewódzkiego w sprawie wniesionego przez gminę odwołania od zatwierdzenia budżetu.

7) Czy za podstawę wymiaru różnych danin samorządowych należy uważać zasadniczy podatek gruntowy łącznie z degresją i progresją, np. płatnikowi wymierzono 8 zł państwowego podatku gruntowego, a ponieważ degresja wynosi 4 zł, zatem płaci on tylko 4 zł. W tym wypadku za podstawę wymiaru należy brać 8 zł czy też tylko 4 zł. I od jakiej kwoty obowiązany jest urząd skarbowy wymierzyć dodatki samorządowe tj. od 8 zł czy od 4 zł.

Odpowiedź: ad 1) Zgodnie z § 24 ust. 1 ustawy gminnej z dn. 12.VIII.1866 r. (Dz. U. Kr. Nr 9), której ustawą z dn. 23.III.1933 r., (Dz. U. R. P. Nr 35 poz. 294) nie został uchylony, urząd radnego gminnego jest zasadniczo bezpłatny, przy czym jednakże w myśl ustępu 3) tegoż paragrafu wszystkim członkom rady należy się od gminy wynagrodzenie za wszelkie wydatki, połączone z urzędowaniem.

Z zestawienia tych przepisów wynika, że radnym nie przysługuje wynagrodzenie za sprawowanie mandatu, ale mogą oni otrzymywać odszkodowanie za poniesione w związku z pełnieniem mandatu wydatki np. w formie zwrotu kosztów podróży itp.

Biorąc zatem pod uwagę przytoczone wyżej okoliczności należy dojść do wniosku, że nie ma przeszkód formalnych dla zapreliminowania kredytu na ten cel w budżecie.

ad 2) W myśl art. 11 ust. 1 ustawy z dn. 23.III.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294) członkami rady gminnej są wójt, podwójci, ławnicy i radni. Skoro zatem członkowie zarządu gminnego wchodzi w skład rady gminnej, to wynika stąd logiczny wniosek, iż w zakresie podejmowania uchwał przez radę zajmują oni równorzędne stanowisko z radnymi. Jeżeli więc mają zachodzić jakieś wyjątki od tej zasady, to muszą one być wyraźnie przez ustawę przewidziane, np. zgodnie z art. 12 tejże ustawy wójta, podwójciego i ławników wybierają „radni“, a więc z wyłączeniem członków zarządu, w myśl art. 62 ust. 3 członkowie zarządu nie biorą udziału w wyborze członków komisji rewizyjnej, ani też nie mogą być wybierani do tej komisji.

ad 3 i 4) W myśl art. 53 ust. 2 ustawy z dn. 23.III.1933 r. wysokość uposażenia wójtów ustala wydział powiatowy po wysłuchaniu opinii rady gminnej, a więc dla sprawy tej jest ustanowiony specjalny tryb postępowania, wobec czego opinia rady powinna być zawarta, naszym zdaniem, w odrębnej uchwale (niezależnie od uchwały w sprawie budżetu), przy czym z uwagi na „materialne zainteresowanie“ nie powinien on być obecny przy rozważaniu tej sprawy i głosowaniu nad nią (art. 9 ust. 2 ustawy).

Również sekretarz gminny, którego zgodnie z art. 14 ust. 4 dotyczą postanowienia art. 9 powinien być wyłączony, naszym zdaniem, od udziału w posiedzeniu rady na czas określenia wysokości jego poborów.

ad 5) Poruszoną w tym punkcie kwestię reguluje art. 52 dekretu z dnia 4.II.1919 r. (Dz. Pr. P. P. Nr 13 poz. 141), w myśl którego nieważne są postanowienia organów powiatowego związku samorządowego: a) powzięte na zebraniach nieprawomocnych, b) przekraczające kompetencję odpowiedniego organu i c) pogwałcające obowiązujące ustawy. O nieważności orzeka wojewoda, z którym współdziała

w tym zakresie wydział wojewódzki z głosem stanowczym.

ad 6) Podstawą prawną dla wniesienia przez radę gminną odwołania od decyzji wydziału powiatowego w sprawie zatwierdzenia budżetu są postanowienia art. 38 ustawy z dn. 11.VIII.1923 r. o tymcz. uregul. fin. komun. Natomiast art. 39 tej ustawy ustala tryb i czasokresy przedstawiania uchwał władzom nadzorczym oraz wydawania przez nie decyzji w przedmiocie zatwierdzenia względnie jego odmowy. Ponieważ przy rozstrzygnięciu odwołania wojewoda nie zatwierdza uchwały (budżetu), gdyż dokonał tego pozytywnie względnie negatywnie wydział powiatowy, lecz decyduje w sporze między obu stronami, przeto, naszym zdaniem, prekluzyjny termin i rygory jego niezachowania, przewidziane w art. 39 nie mają w tym wypadku zastosowania.

ad 7) Kwestię, czy podatek gruntowy, jako podstawę wymiaru, należy uwzględniać łącznie z progresją i degresją, czy też bez nich, regulują w stosunku do każdej daniny samorządowej odnośne przepisy, a więc zgodnie z art. 14 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15.VI.1923 r. (D. U. R. P. Nr 65, poz. 505) w brzmieniu art. 14 dekretu z dn. 4.XI.1936 r. (D. U. R. P. Nr 85, poz. 593) przy normalnym dodatku samorządowym do pod. gruntowego (do 50%) bierze się za podstawę podatek państwowy z progresją i degresją, a przy podwyżce (do 75%) bez progresji i degresji, dla wymiaru podatku wyrównawczego bierze się za podstawę państwowy podatek gruntowy bez progresji i degresji (art. 5 ustawy z dnia 27.II.1937 r. — D. U. R. P. Nr 16, poz. 104) — również przy wymiarze świadczeń w naturze bierze się za podstawę państwowy podatek gruntowy bez progresji i degresji (art. 3 ustawy z dnia 26.III.1935 r. — D. U. R. P. Nr 27, poz. 204 w brzmieniu art. 17 dekretu z dn. 4.XI.1936 r. — D. U. R. P. Nr 85, poz. 593).

J. B.

Silna flota wojenna

i własne kolonie

to potęga Polski!
